

אלו הן הלוקין פרק שלישי מכות

ב.

עין משפט
נר מצוה

עו א מיי פיה מהל
אשמת הלכה:
עו ב מיי פ"ב מהל
מעשר שני מל ה:
עו ג מיי שם הל' ט:
עו ד מיי פ"ט מהל
סנהדרין הל' ד ופ"י
קמ"ג ופ"י מהל' ע"ו הל'
טו סמג לאוין פ"ב טושי"ע
י"ד ס"י קפ ספ"ק ט:
פ ה מיי פ"ט מהל
סנהדרין הל' ד ופ"ט
קמ"ג ופ"י מהל' ע"ו הל'
א סמג שם טושי"ע י"ד ס"י
קפ"א ספ"ק ג:
פא ו מיי שם סנה'
סנהדרין הל' ד ופ"י
קמ"ג ופ"י מהל' ע"ו הל'
ז סמג שם טושי"ע שם
ספ"ק י:
ז מיי שם סנה'
הל' ד ס"י קמ"ג:
פב ח מיי פ"ב מהל
ע"ו הל' יב סמג שם
טושי"ע י"ד ס"י קפ ספ"ק
פג ט מיי שם הל' א
סמג שם טושי"ע י"ד
ס"י קפ"א ספ"ק א:
פד י מיי שם הל' ז סמג
שם טושי"ע שם ספ"ק
פא יא:
פה כ מיי וסמג שם
טושי"ע שם ספ"ק י:
פו ל מיי שם הל' טו
סמג שם טושי"ע י"ד
ס"י קפ ספ"ק י:
פז מ ג מיי שם טושי"ע
שם ספ"ק ט:

לוקה אחת. לזה הוסיף מדי טבל בקריאת שם זה וקאכיל מעשר ראשון הטבול לתרומת מעשר וקעבר אלאו לטבל אכלו איסור תרומה דקאכיל ליכא דהא כהן הוא ונהי (א) אי הוא אמר תרומת מעשר צלמנעמיה הוי מני אכיל כולה ולא לקי מידי דהוה^ט תרומת מעשר לכהן והוא כהן ואמעשר ראשון ואמעשר שני לא לקי דהא אף לזרים שרי: הכי גרסינן טעמא דמעשר שני צירושלים ומעשר עני בגבולין הא מעשר שני בגבולין לוקה שלש: דעייליה. לירושלים וקרא עליה שם והדר אפקיה חוץ לחוץ מעשר שני פני החומה הלכך לוקה שלש: אי הכי מאי למימרא. דבשלמא אי אמרת מעשר שני בגבולין לוקה שלש אע"ג לך חוץ פני החומה אשמועינן טובא דחייבין עליו אע"פ שלא ראה פני חומה ואיצטרין למיתניה משום דיוקא דידה הא בגבולין אלא אי אמרת דעייליה ואפקיה מאי למימרא לא היא איצטרעכא ולא דיוקא דידה דהא פשיטא דאפילו כהן לוקה על הטבל וזו על התרומה ועל מעשר שני חוץ לחומה: דעייליה בעינא. להיא תאנה צירושלים דקלטויה מחילות למעשר שני העתיד ליתרס ממנה: וקסבר מסתו של הורמו כמי שהורמו דמיין. דמי כמאל דעייל מעשר שני בעיניה דהוא ליה ראה פני החומה וללכך כי אפקה לוקה עליו וכגון מלאכה נמי בעינא: (ב) סגמרה מלאכה. למעשר כדמפרש זורעים (מעשרות פ"א מ"ה) מאימתי גמר מלאכתו למעשר בחיטין משימרה הכי דילושין משיפסו כו': שיפדה מעשר שני. עדיין יש לו פדייה דכיון דלא נגמרה מלאכתו לא אמרינן כמי שהורמו דמיין וראה פני החומה ואין לו פדייה: יתור מעשר שני ויאכל צירושלים. דקסברי בית שמאי כמי שהורמו דמיין: יפדה ויאכל ככל מקום. מדמתני רבי יוסי אליבא דבית הלל יפדה ש"מ דהכי סבירא ליה דבית הלל יפדה במקום בית הלל אינה משנה^ט ומדקאמר יפדה ש"מ דמתנות שלא הורמו לאו כמי שהורמו דמיין ולא ראה פני החומה ויש לו פדייה ואי ס"ד כו': רבינא אמר. הא דדייקין לעיל הא בגבולין לוקה שלש וקא בעית מאי למימרא איצטרין כגון דנקיט ליה בקניא חוץ משמע

הא בגבולין לוקה. מדנקט והיא שנת מעשר שני והוא צירושלים שמע מינה דאילו היה בגבולין לוקה שלש: אמר רבא מחיצה אבובל מדאורייתא מחיצה לקאוש מדרבנן. הלכך לגבי דין פדייה לא אמרינן (א) ממנה שלא הורמו כמי שהורמו דמיין לענין שקלטויה ואסור לפדותו אכל לענין שלוקין בגבולין אמרינן כמי שהורמו דמיין והוי ראו פני הבית:

לוקה אחת וזו שאכלה לוקה שתים שאילו בתחלה אכלה אינו לוקה אלא אחת טעמא דאיתיה בירושלים הא בגבולין לוקה שלש (ב) דאע"ג דלאו רואה פני חומה דעייליה ואפקי אי הכי מאי למימרא הכא במאי עסקינן כגון דעיילניהו בטיבלייהו וקסבר (ב) מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין וסבר ר' יוסי מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין וסבר ר' יוסי (ב) ולפשוט צביא דרז פפא: (ג) רחייב על כל קרחה וקרחה היכי דמי אילימא בזה אחר זה ובחמש התראות פשיטא אלא בבת אחת ובחדא התראה. זו גירסת הספרי והקונטרס לא גריס צבת אחת אלא צחלה התראה וכן פ"י לעולם צוה אחר זה ושמה היינו טעמא משום דלי צבת אחת הלא קרחה חדא היא ויש ליישב צבת אחת ומיירי שעשה שיעור ה' קרחות והוא הדין דצוה אחר זה נמי היה יכול להקשות אלא הכי קאמר אילימא גם צבת אחת וצחלה התראה: לא

(א) ומדרס פה. קדושין נח: צ"ב קמ: חולין קל: בסוכות י"א. (ב) ז"ל והתנן. (ג) וצ"ל פ"ג מ"ו. (ד) סנהדרין ק"ג. ע"ש צ"ב נג: ע"ש. (ה) ס"א רבא. (ו) ונלעיטי: (ז) שנועות ב: ונ"ש מוס' ד"ה חייב, (ח) ונ"י מוס' שנועות ג. ד"ה ועל, (ט) מ"ו מ"ג. (י) קדושין לו. (יא) וצמנה ה. ונ"י. (יב) וצ"ל: (יג) וצ"ל: דהא, (יד) ז"ל אחר ד"ה שפידה, (טו) וצ"ל: לו: (טז) ר"ת ק"ט שפ"י וירמיה ש"א ונ"י. הו"ו ג"י רש"י י"ב ס"א מגגוס, (יז) ג"י מהר"ס מנפסי.

תורה אור השלם
1. לא יקראו קרחה בראשם ופאת וקם לא יגלוהו ובבשרם לא ישרטו שרטה:
2. גנים אהב לז"י אלהים לא אלהיהם ולא תישמו קרחה בין עיניכם למות:
3. ויקרא כה ה' בנים אתם לז"י אלהים לא אלהיהם ולא תישמו קרחה בין עיניכם למות:
4. וברם י"ד

הגהות הב"ח

(א) גמרא ואע"ג דלא ראה וכו' דעייליה ואפקיה וכו' כגון דעייליה בטיבליה וקסבר מתנת: (ב) שם משנה שריטה (אחת) חו"מ וצ"ב ס"א אלו: (ג) רש"י ד"ה לוקה וכו' ונ"י דאי: (ד) ד"ה והמקף פאת רחשו מוס'.

צ"ב כלומר לית ביה דבר חסד ע"ל צפ"פ"י חייב פירקין: (ה) ד"ה חייב וכו' דמימין מקרא דחייב ע"ל כל קרחה וכו' ושרט וכו"ג הבא דהא לא לז"י וכו' כולי האי אלא ממשמעוהו וברבאמר לקמן בדף זה ריש ע"ב דפסוקהו וכו' תמס וגימגוס הס"ד: (ו) ד"ה הכי גרסינן וכו' ויפדה הוא. צ"ב ס"א כדמתיין לקמן דפסוקהו ל' אצבעות נשא דלע"ג לויכא אלא חדא התראה מחייבין עלה חסד: (ז) תוב' ד"ה אמר וכו' לא אמרינן מתנות וכו' שקלטויה מחיצות ואסור לפדותו אכל לענין שלוקים בגבולין על אכילתו אמרינן כמי: (ח) ד"ה רבינא וכו' נגמרי ותפשוט:

מתני' יהקורה קרחה בראשו והמקף פאת ראשו והמשחית פאת זקנו והשורט שריטה אחת על המת חייב שריטה אחת על חמשה מותים או חמש שריטות על מת אחד חייב על כל אחת ואחת (א) על הראש שתיים אחת מכאן ואחת מכאן (ב) על הזקן שתיים מכאן ושתיים מכאן ואחת מלמטה רבי אליעזר אומר אם נישלו כולן כאחת אינו חייב אלא אחת (א) ואינו חייב עד שימשלו בתער רבי אליעזר אומר אפילו לקמו במלקט או ברהימני חייב: (ג) תנו רבנן י"א יקרחו יכול אפילו קרה ארבע וחמש קריחות לא היא חייב אלא אחת תלמוד לומר קרחה לחייב על כל קרחה וקרחה בראשם מה תלמוד לומר לפי שנאמר לא תתגודדו ולא תישמו קרחה בין עיניכם למת יכול לא היא חייב אלא על בין העינים בלבד מנין לרבות כל הראש תלמוד לומר בראשם לרבות כ"ל הראש ואין לי אלא בכהנים שריבה בהן הכתוב מצות יתירות ישראל מנין נאמר כאן קרחה ונאמר להלן קרחה מה להלן חייב על כל קרחה וקרחה וחייב על הראש כבין העינים אף כאן חייב על כל קרחה וקרחה וחייב על הראש כבין העינים ומה להלן על מת יאף כאן על מת הני ד' וה' קריחות ה"ד אילימא בזה אחר זה ובחמש התראות פשיטא אלא

לו דכמאל דראה פני החומה דמי ולוקה משום לא תוכל אי הדר ארחקיה ואכליה ותפשוט מינה צביא דרז פפא דצעה לעיל: מתני' הקורה קרחה בראשו. על המת כדמפרש בגמרא: והמקף פאת ראשו. (א) משום דצעי למימר הי וינה פאתי ראשו נקיט ליה: שרט. עושה חצורה בעלמנו משום כער ממו: השורט שריטה אחת על המס חייב. הכא לאו דוקא נקט שריטה אחת אלא משום דצעי לפלוגי לקמיה צין שריטה אחת לשתי שריטות נקיט ליה נמי הכא וכדמורה לך גרסינן ליה: שריטה אחת על ה' מסיס או ה' שריטות על מס אחד. בגמרא מרבי ליה דחייב על כל אחת ואחת: חייב על הראש. על הקפת הראש חייב שתי מלקיות דשתי פאות יש לו לראש שהראש כשתי חתיכות מקום השיער חתיכה אחת ומקום הפנים והזקן חתיכה אחת ומתחברות זו עם זו ככל האופן מלפניו מקום שלושיין טפפליא ושם נקרא פאה ששם סוף הראש מקום חיבור הפרקים ונמלא שיש לו שתי פאות צידעה מכאן וצידעה מכאן וחייב עליהן שתיים אפילו טעין צבת אחת צבתי ידיו ואע"ג דחד התראה קא מתרה ליה אל תקיף דזיל הכא פאה איכא וזיל הכא פאה איכא כדאמר לקמן גבי קרחה וגבי שריטה דמימין (ט) דחייב על כל קרחה וקרחה ועל כל שרט ושרט ונהי דהכא לא לרין לאחויי מקרא דמסתמא כי היכי דאמרינן ושרט לחייב על כל שרט ושרט (א) חייב ד"ג אמרינן פאת לחייב על כל פאה ופאה דהא לאו מיתורא דקרא שמינין ליה כולי (א) כ"ש וגימגוס כדאמרינן לקמן דסכיניהו לחמש אצבעתיה נשא דאע"ג דליכא אלא חדא התראה מחייבין ליה חמש: שפ"ס מלאן. חמש פאות יש לו לזקן אחד למטה מן האופן מקום שלחי התחתון יוצא ומתפרד שם ושם נקרא פאה חצודה של לחי שצולט לחוץ ששם מתחלת הזקן וכל מה שלמעלה עד הצידעה ככלל פאת הראש היא ושתי השיצולות כל אחד מהן לסוף הלחי ונקרא פאה ואחת מלמעלה שיער צבין השיצולות צלמנעט הסגנר שלושיין מנטיין: ואינו חייב עד שיטולנו בעער. מנא קמא קאמר לה ורבי אליעזר פליג עליה: (ג) הכי גרסינן לא יקרחו קרחה יכול אפילו קרה כו' תלמוד לומר קרחה. דקרא ימירא (א) הוא: צראשם מה תלמוד לומר. לאו דוקא קאמר ליה דהא ודאי איצטרין משום דהוא אמרינא קרחה כל דהו אלא מידרש קא דריש ליה צראשם משמע על כל הראש שלפי שאמר כו': ולא ספודדו. ציראל כמיז ולא יקרחו צכהניס: צין העינים. צראש סמוך לפדחת: ואין לי. דחייב על כל הראש אלא כהניס דהואו צכהניס כמיז:

מוסף רש"י
מחיצה לאכול דאורייתא. מן המורה מזה לאכול לפני מן החומה (סנהדרין ק"ג). מחיצה שמהורה בתורה לא החכה אלא לאכול בתורה (ב"מ ג:) אכל מחיצה לקלוט. שיהיו מחילות קולטות. צין לענין פדייה צין לכל ענין. מדרבנן הוא (סנהדרין ט) ושאמרו משנה מחילות קולטות אחת מלפנות עד חס יא. דרבנן היא (ב"מ ט) דמשקליו מחילות שוב אלו נפדה (פסחים לו). על הראש. על הקפת ראש. שתיים. דהא פאת כמיז ופאה לצון סוף וקול' הוא. כמו (שמות כ) לפאת ים. לפאת נגב. מקום חיבור הגולגולת עם הלחי והן מקום העדין (שבועות ב.). על הזקן שתיים מכאן ושתיים מכאן. מכל ד' צ' דעיים לפי שהלחי רחב כנגד העדיט ויש לכל דבר רחב קאה לשני דקין צראש. ואחר מלמטה. כמנור ההלמי מחוביין שם והעם קל מלמטה כמנור שקיין מוטיין צלעין (שם ג.). ואינו חייב. על הקפת הראש. עד שילקטו בענר (י"ד ט). בראשם. האמור אלא הכי. לפי שנאמר. ציראל צין עיניכם משמע סמוך לפדחת (סנהדרין לו). ומה להלן. ציראל. על מה. דהא כמיז למת (שם).